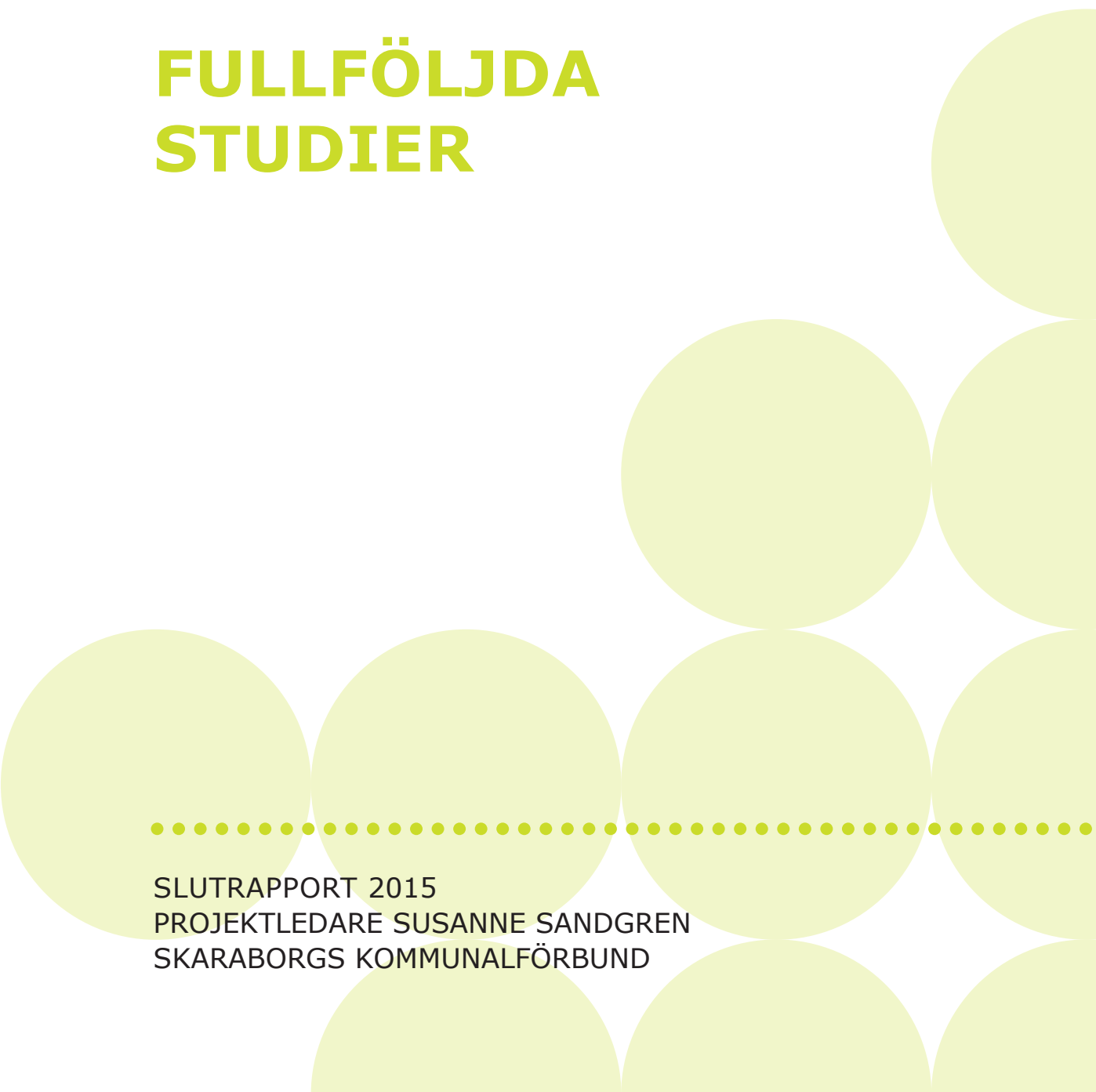

PROJEKT

FULLFÖLJDA STUDIER

SLUTRAPPORT 2015
PROJEKTLEDARE SUSANNE SANDGREN
SKARABORGS KOMMUNALFÖRBUND

SAMMANFATTNING

På uppdrag av Skaraborgs kommunalförbund har projektet ”Fullföljda studier” genomförts. Syftet med projektet har varit att verka för en social hållbar tillväxt genom att utveckla gemensamma strategier, som gynnar Skaraborgs kommuner i arbetet med att främja fullföljda studier. Med begreppet ”fullföljda studier” avses här att barn och unga närvarar i skolan, avslutar sin grundskola med godkända betyg och likaså avslutar ett gymnasieprogram med fullständig gymnasieexamen. Projektet har finansierats av Västra Götalandsregionens Folkhälsokommitté.

Arbetet har utgått från fyra övergripande mål:

- Genomföra en kartläggning i syfte att identifiera framgångsrika metoder och arbetssätt för att främja fullföljda studier samt synliggöra redan goda exempel på arbete.
- Stimulera utveckling och implementering av framgångsrika metoder och arbetssätt.
- Stödja arbetet med att etablera nätverk för de personer som arbetar med uppdraget ”Det kommunala aktivitetsansvaret”.
- Sprida kunskap om vikten av att arbeta för att främja fullföljda studier.

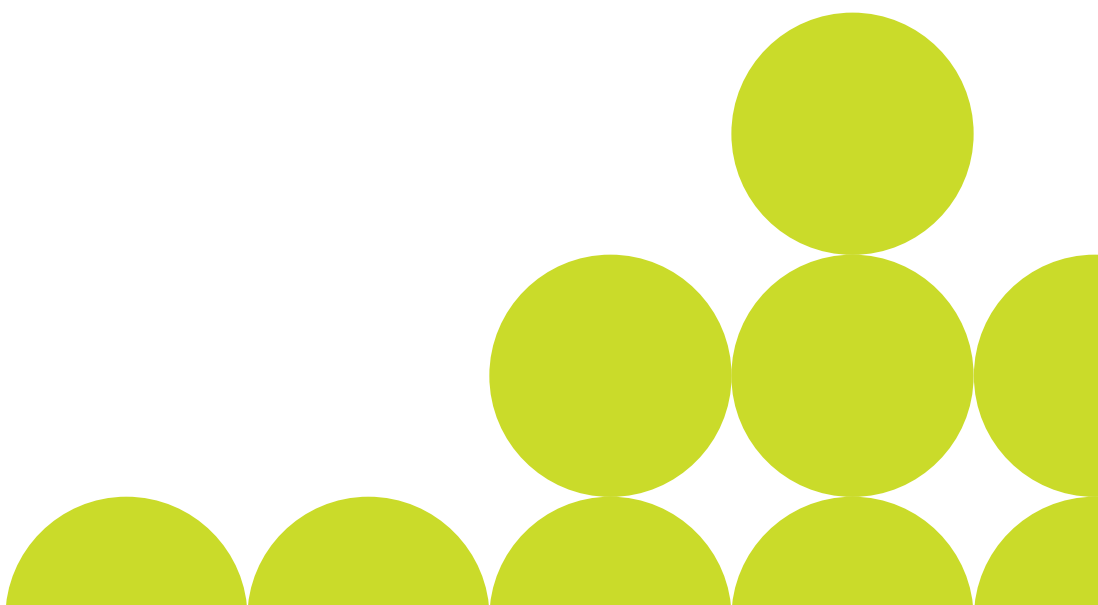
Strategier som identifierats, prövats och utvecklats är:

- Identifiera och sprida goda exempel (kartläggning, konferenser, rapport, artikel)
- Bygga gemensam kunskap (information/ kommunikation i strategiska grupper)
- Kompetensutveckling (gemensamma kompetensutvecklingsdagar)
- Nätverk (Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret)
- Identifiera samarbetspartners och inleda samarbete (Högskolan i Skövde, Folkhälsoenheten Skaraborg, Västragötalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, Sjuhärads kommunalförbund, Fyrbodals kommunalförbund m fl)

Projektets resultat visar att det finns stora möjligheter i Skaraborg att tillsammans arbeta för barns och ungas bästa, där främjande av fullföljda studier är en viktig del. Fullföljda studier är en gemensam fråga utifrån flera perspektiv. Det är en folkhälsofråga likväl som en fråga om höjd utbildningsnivå och ökad tillväxt i Skaraborg. Intresset och engagemanget är stort och fullföljda studier lyfts fram som en prioriterad fråga i många olika sammanhang, såväl i de politiska rummen som ute i verksamheterna i våra kommuner. I Skaraborg har vi flera viktiga aktörer som var och en har intresse av frågan och som dessutom har specifik kunskap och resurser. Tre aktörer som med kraft skulle kunna arbeta tillsammans är Skaraborgs kommunalförbund, Folkhälsoenheten Skaraborg och Högskolan i Skövde. Genom att arbeta tillsammans kan vi få ytterligare kraft i arbetet att utveckla skolan till en arena där alla barn och unga kan trivas, må bra och utveckla sina unika kunskaper och kompetenser. Samverkan för Skaraborgs barn och unga bidrar till ett attraktivt Skaraborg.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	2
1. INLEDNING	4
2. BAKGRUND	4
Barn och unga – hälsa.....	4
Barn och unga – utbildning.....	5
3. SYFTE	6
4. MÅL OCH MÅLUPPFYLLELSE	6
5. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	7
Projektorganisation.....	7
Rapportens innehåll och disposition.....	7
6. UTGÅNGSPUNKT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	8
Styrdokument.....	8
Samverkan i Skaraborg.....	9
7. GENOMFÖRANDE OCH RESULTAT	10
Kartläggning.....	10
Stimulera utveckling/ Sprida kunskap.....	11
Nätverk.....	12
8. AVSLUTANDE REFLEKTION OCH REKOMMENDATIONER	13

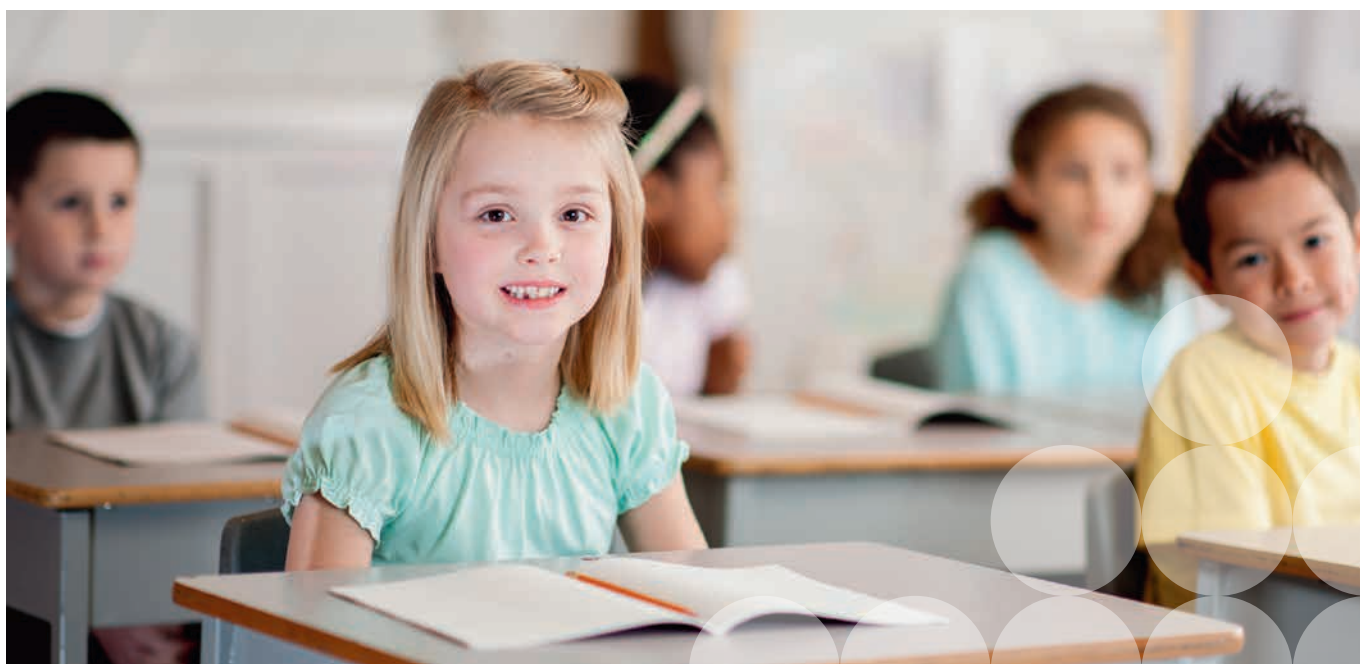
1. INLEDNING

Fullföljda studier är den enskilt viktigaste faktorn för att våra barn och unga ska få tillgång till "Det goda livet", utbildning, arbete, goda relationer, en rik fritid och en god psykisk och fysisk hälsa. Skolan är en central del av barns och ungas liv och det är därför viktigt att skolan är en arena där barn och unga utvecklas såväl kognitivt/ kunskapsmässigt som socialt. I skolan, liksom i övriga samhället har vi en mångfald av individer med unika talanger, förutsättningar och behov. Genom att utveckla inkluderande miljöer ger vi förutsättningar för varje människa att utvecklas, vilket leder till att varje individ ges möjlighet till det "Goda livet" och utveckling av sin fulla potential. Detta leder i sin tur till ökat deltagande i samhället, ökat arbetsdeltagande, ökat entreprenörskap och ökad tillväxt.

Med begreppet "fullföljda studier" avses i den här rapporten att barn och unga närvarar i skolan, avslutar sin grundskola

med godkända betyg och likaså avslutar ett gymnasieprogram med fullständig gymnasieexamen.

De flesta av våra barn och unga i Sverige fullföljer sina studier, vilket är ett resultat av allt det goda arbete som sker i våra skolor och andra verksamheter som möter barn och unga. Men vi har också en andel barn och unga, som av olika anledningar inte känner att skolan är en plats för dem där de kan trivas och utvecklas. Dessa barn och ungdomar ses i olika sammanhang beskrivas som skolkare, korridorvandrare, hemmasittare, push-outs, drop-outs m m. I denna rapport har vi valt att inte använda oss av eller närmare beskriva ovanstående begrepp. Fokus kommer istället ligga på hur vi tillsammans kan utveckla skolan till en än mer inkluderande arena för alla barn och unga och hur vi i samverkan i Skaraborg kan främja fullföljda studier.

2. BAKGRUND

Våren 2012 utlyste Västra Götalandsregionens Folkhälsokommitté medel för att stimulera skolor i Västra Götaland att förebygga skolavhopp och för att främja elevers hälsa. Folkhälsokommitténs uppdrag är att vara initiativtagare, förslagsställare, remissorgan och rådgivare när det gäller folkhälsofrågor i Västra Götalandsregionen. Tillsammans med företrädare för verksamheter inom Västra Götalandsregionen, kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer ska kommittén utveckla metoder för folkhälsoarbetet, följa upp folkhälsoinsatser och sprida erfarenheter.¹ Skaraborgs Kommunalförbund ansökte om och beviljades medel för projektet "Fullföljda studier".

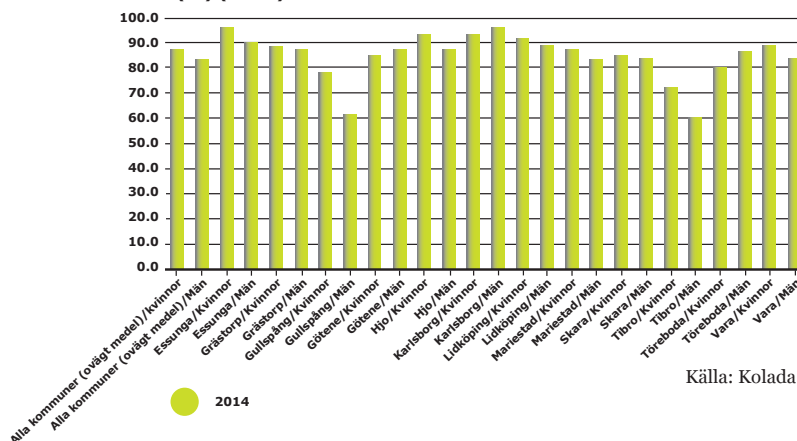
Barn och unga – hälsa

I internationella jämförelser har Sverige och Västra Götaland en god folkhälsa, hög levnadsnivå och minskad dödlighet i ett flertal livsstilssjukdomar. Däremot är de sociala skillnaderna i folkhälsa fortfarande tydliga och hälsan har inte förbättrats i utsatta grupper på samma positiva sätt som för befolkningen i sin helhet.²

Svenska barn och ungdomar har internationellt sett en unikt god hälsa fram till 15 års ålder. Bland barn under 12 år finns det inte några större könsskillnader vad gäller hälsa, upplevda besvär och sjukdom. Könsskillnaderna i hälsa blir tydliga i tonåren där en högre andel av pojkar upplever att de mår bra jämfört med flickor (95 % jämfört med 84 %). Upplevelsen av oro ökar mellan 12 och 15 års ålder, framförallt bland flickor. Andelen med upplevd psykisk ohälsa är också mycket högre bland tonårsflickor och unga kvinnor jämfört med tonårspojkar och unga män.³

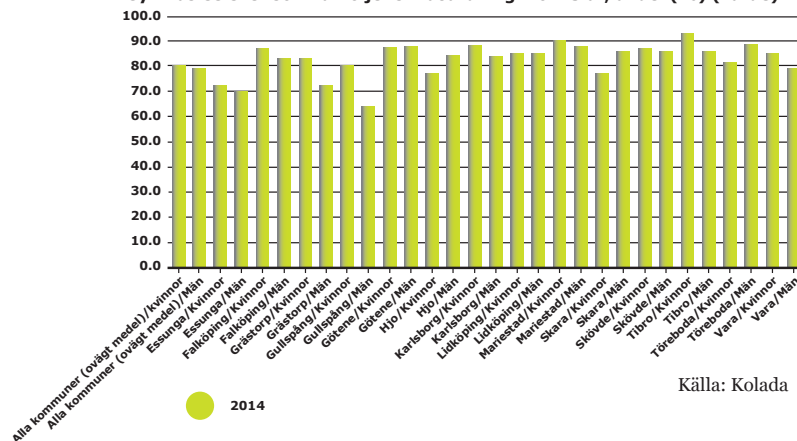
Välståndet bland ungdomar är en förutsättning för en positiv samhällsutveckling. Tyvärr pekar fler rikstäckande undersökningar bland ungdomar på en allt sämre psykisk hälsa och en ökad stressnivå i både skolan och på fritiden. Även lokala undersökningar visar på samma trend. I Skövdes kommunala gymnasier genomfördes en enkätstudie våren 2010. Studien följdes upp med fokusgruppsintervjuer vintern 2011-2012.⁴

Elever i åk. 9 som är behöriga till ett yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%) (värde)

Källa: Kolada

Gymnasieelever som fullföljer sin utbildning inom 3 år, andel (%) (värde)

Källa: Kolada

Undersökningarna i Skövde visar att när det gäller den psykiska hälsan mådde eleverna överlag bra (83 %) och trivdes med livet (79 %). Nästan alla elever hade goda relationer till sina föräldrar (95 %) och de flesta (90 %) hade två eller flera riktigt bra kompisar. När det gällde hur man har det i skolan uppgav 18 % av eleverna att de inte får den hjälp de behöver och 23 % att lärarna inte bryr sig om dem. Vidare ansåg 33 % att de inte får beröm och uppskattning av sina lärare. Av flickorna upplevde 68 % ofta eller alltid skolarbetet som stressigt. Under de tre åren som eleverna går på gymnasiet ökade skolkandet från 19 % till 43 %. Bland eleverna var det endast 64 % som ansåg skolarbetet som meningsfullt.

Barn och unga – utbildning

Godkända betyg i grundskolan är en central skyddsfaktor när det gäller risken för psykisk ohälsa eller framtida problem. Enligt 2014 års statistik från Skolverket var det drygt 75 % av eleverna i Sverige som uppnådde målen i alla ämnen i grundskolan. Skillnaden mellan flickor och pojkar är stor, 79,4 % av flickorna hade fullständiga betyg, motsvarande siffra för pojkar var 72,1 %.

I Skaraborgs 15 kommuner varierar andelen elever som uppnått målen i alla ämnen mellan 60 % och drygt 90 % (2014). Man kan se en stor skillnad mellan flickor och pojkar. Flickorna uppnår målen i alla ämnen i högre grad än pojkarna i de flesta kommuner.

Skolplikten gäller enbart grundskolan, men en annan central del för barns och ungas framtidsmöjligheter är att elever fullföljer sina gymnasiestudier. Statistik från skolverkets databas (2014) visar att 80 % av de ungdomar som påbörjat gymnasieskolan fullföljde sina gymnasiestudier inom tre år. Under

förväntad tid blev alltså åtta av tio färdiga med sin gymnasieutbildning, en siffra som glädjande nog har förbättrats något det senaste året, men annars varit relativt konstant de senaste tio åren enligt Skolverket. Unga kvinnor fullföljer sina gymnasiestudier i högre grad än unga män.

I Skaraborgs 15 kommuner varierar andelen elever som fullföljer sin gymnasieutbildning mellan 73 % och närmare 90 %. Liksom i övriga Sverige fullföljer unga kvinnor i högre utsträckning än unga män.

De tio främsta skälen till att studierna inte fullföljs är, i fallande ordning, enligt Ungdomsstyrelsens rapport "Tio orsaker till avhopp" (2013):

1. Mobbning, socialt utanförskap
2. Brist på pedagogiskt stöd i skolan
3. Vuxna som inte bryr sig
4. Dåligt bemötande i skolan
5. Bristfälligt pedagogiskt stöd i skolan efter en långvarig frånvaro (på grund av sjukdom eller missbruk)
6. Behov av mer praktik och mindre teori
7. Stökig skolmiljö
8. Fel programval
9. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som inte upptäckts under utbildningen
10. Dåliga hemförhållanden

1. Västra Götalandsregionen. Folkhälsokommittén. 2015. www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Politik/Namnder-och-styrelser/Folkhalsokommitten/5 (hämtad 2015-05-17)
2. Västra Götalandsregionen. Samling för Social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa. 2013.
3. Östgötakommisionen. Östgötakommisionen för folkhälsa - slutrapport. 2014.
4. Skövde kommun. Psykisk hälsa Gymnasium Skövde. 2010.

3. SYFTE

Syftet med projektet är:

”Att verka för en social hållbar tillväxt i Skaraborg genom att utveckla gemensamma strategier, som gynnar Skaraborgs kommuner i arbetet med att främja fullföljda studier”

Projektet startade i augusti 2013.

4. MÅL OCH MÅLUPPFYLLELSE

Under arbetsprocessen har fyra övergripande mål formulerats:

- Genomföra en kartläggning i syfte att identifiera framgångsrika metoder/ arbetssätt för att främja fullföljda studier samt synliggöra redan goda exempel på arbete.
- Stimulera utveckling och implementering av framgångsrika metoder och arbetssätt.
- Stödja arbetet med att etablera nätverk för de personer som arbetar med uppdraget ”Det kommunala aktivitetsansvaret”
- Sprida kunskap om vikten av att arbeta för att främja fullföljda studier.

Projektets måluppfyllelse sammanfattas som god.

En kartläggning har genomförts där framgångsfaktorer och goda exempel har identifierats. Resultat från kartläggningen har sammanställts i en rapport och presenterats i flera olika sammanhang.

Projektet har stimulerat utveckling och implementering av framgångsrika metoder och arbetssätt genom att sprida kunskap och identifiera och beskriva goda exempel. Kartlägningsrapporten är utformad så att kommuner, skolor och andra verksamheter kan använda den i sitt arbete med att utveckla och implementera framgångsrika metoder och arbetssätt.

Ett nätverk för de personer som arbetar med det kommunala aktivitetsansvaret är etablerat och har utvecklats till en viktig stödfunktion för Skaraborgs kommuner (SKAA, Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret). Tretton kommuner har deltagit på en eller flera av de tio träffar som kommunerna bjudits in till. Åtta till tio kommuner har varit representerade vid varje enskild träff. Nätverket har fått ett formellt uppdrag och är en strategi och samverkansform som gynnar Skaraborgs kommuner i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Projektet har spridit kunskap om vikten av att arbeta för att främja fullföljda studier genom att i olika sammanhang presentera resultat från kartläggningen, aktuell statistik och framgångsfaktorer i arbetet med att främja fullföljda studier. Genom att sprida resultat till såväl politiker, tjänstemän i ledningsfunktion samt personal som arbetar direkt med barn och unga utvecklas en gemensam kunskap. En kunskap om vad som är viktigt för att barn och unga ska må bra och hur kommunen och skolan genom kunskapsbaserade prioriteringar kan ge stöd till ett gott liv för barn och unga.

5. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Arbetet med projekt "Fullföljda studier" har genomstrukturerats av ett salutogent och holistiskt förhållningssätt. Salutogent i den mening att fokus har varit på att identifiera och synliggöra det som fungerar men också att identifiera behov och problem samt finna lösningar på dem. Holistiskt utifrån tanken att helheten är större än delarna och att ingenting kan beskrivas eller utvecklas utan kontext och sammanhang. Arbetet med projektet "Fullföljda studier" kan mer beskrivas som en process än ett projekt. En process är ett förlopp där något förändras och hänger samman gentemot andra förlopp till skillnad mot ett projekt, som är ett uppdrag som utförs av en tillfällig arbetsorganisation för att åstadkomma ett i förväg bestämt resultat. Erfarenheter från "Fullföljda studier" visar på stora fördelar med ett processinriktat arbetssätt. Ett sådant arbetssätt möjliggör flexibilitet, ständiga förbättringar, samverkan och uppkomst av synergieffekter. Arbetssättet möjliggör också förankring och implementering under projekttiden. Utmaningen att arbeta processinriktat är att behålla fokus på syftet och att ständigt kommunicera och beskriva arbetet så att det förstås av omgivningen.

Under hela projekttiden har skett en omfattande omvärldsbevakning och arbete med att knyta kontakter med relevanta samarbetspartners.

Projektorganisation

Skaraborgs Kommunalförbund har varit projektägare. Projektet har haft en styrgrupp bestående av två skol- och utbildningschefer, en folkhälsostrateg, en avdelningschef Socialtjänst, två representanter från Högskolan i Skövde (Institutionen för hälsa och lärande) och en utbildningsstrateg på Skaraborgs Kommunalförbund. Fyra av Skaraborgs 15 kommuner har varit representerade i styrgruppen. En projektledare har varit anställd på heltid.

Erfarenheter från "Fullföljda studier" visar att styrgruppens breda representation har varit en stor fördel då olika perspektiv, kunskaper och kontakter har bidragit på ett positivt sätt. Att styrgruppens medlemmar har olika ingångar, perspektiv och förväntningar på arbetet kan även vara en utmaning som kräver tid att tillsammans diskutera och reflektera över syfte, mål och innehåll. Att projektets ägare varit Skaraborgs Kommunalförbund har varit en fördel då det underlättat för projektet att få tillträde till relevanta Skaraborgsgemensamma grupper och nätverk, såväl politiker som tjänstemän. Det har även varit en fördel då värdefull kunskap kommit projektet till del, kunskap om bland annat andra pågående utvecklingsarbeten i Skaraborg och Västra Götalandsregionen.

Rapportens innehåll och disposition

Arbetet med "Fullföljda studier" har som tidigare nämnts bedrivits, som en process, vilket gjort att det tagit en stor omfattning och innehållit många aktiviteter. Projektet har haft två delar, en del med fokus på det främjande och förebyggande arbetet, en del med fokus på utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret (kommunernas ansvar för ungdomar 16–19 år som varken arbetar eller studerar). I denna rapport, liksom i den första kartlägningsrapporten är fokus på den främjande delen. Beskrivning av arbetet med utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret och resultat av det arbetet presenteras närmare i en särskild kartlägningsrapport (hösten 2015) och kommer endast kort beskrivas i denna rapport. Allt eftersom arbetet fortskridit har nya frågeställningar och behov kommit upp och "Fullföljda studier" har haft ansatsen att fånga upp och möta identifierade behov och ta vara på möjligheter till

fortsatt utveckling. Det är därför en utmaning att tydligt beskriva arbetet med och resultatet av "Fullföljda studier".

Efterföljande avsnitt avser att ge en bild av utgångspunkt och förutsättningar för att uppnå syftet "att verka för en social hållbar tillväxt i Skaraborg genom att utveckla gemensamma strategier som gynnar Skaraborgs kommuner i arbetet med att främja fullföljda studier". Därefter följer tre avsnitt där genomförande och resultat av "Fullföljda studier" presenteras utifrån de övergripande målen. I det avslutande kapitlet summeras vad som kommit fram i rapporten liksom reflektioner kring detta. Här lyfts även argument för fortsatt arbete med att främja fullföljda studier samt rekommendationer för detta.

Foto: Thomas Harrysson

6. UTGÅNGSPUNKT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Styrdokument

Skollag

Fullföljda studier är en viktig angelägenhet utifrån många aspekter. Enligt skollagen har nästan alla barn som är bosatta i Sverige skolplikt. Skolplikten innebär att eleven ska delta i den verksamhet som anordnas i skolan, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola. Man har inte skolplikt i förskoleklassen, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Det är frivilliga skolformer.

Under arbetet med kartläggning och omvärldsbevakning har flera styrande och vägledande dokument identifierats, där det finns starka argument för att arbeta med främjandet av fullföljda studier:

EU 2020

Europa 2020, EU:s tillväxtstrategi, ska hjälpa EU och medlemsländerna att uppnå hög sysselsättning, god produktivitet och stor social sammanhållning. EU har fem överordnade mål för sysselsättning, innovation, utbildning, social sammanhållning, energi och klimat. De ska uppnås före 2020. Varje medlemsland har antagit egna nationella mål för respektive område. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsländerna ska bidra till ett lyckat resultat.

I strategin står att läsa:

"Andelen elever utan gymnasiebetyg ska vara lägre än 10 %"

Med andel elever utan gymnasiebetyg menar man här andel 18–24-åringar, som inte avslutat gymnasiestudier och som inte studerar. I Regeringens senaste rapport anges att andelen 2012 var 7,5 procent (6,3 procent kvinnor och 8,5 procent män), vilket är bättre än både EU:s riktmärke och Sveriges nationella mål om mindre än 10 procent.⁵

VG 2020

VG 2020, strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland, är det gemensamma styrdokumentet och vägvisaren för hela Västra Götalands utveckling mellan åren 2014–2020. Strategin syftar till att ytterligare stärka Västra Götaland som en attraktiv, ansvarsfull och internationellt konkurrenskraftig kunskapsregion.⁶

I strategin står att läsa:

"... avhoppet från skolan minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland..."

2013 var andelen avhopp från skolan 10,6 procent.⁷

Samling för social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa

Västra Götalandsregionen har, i bred samverkan med en rad samhällsaktörer, tagit fram förslag till åtgärder för en mer jämlik hälsa och ett socialt hållbart Västra Götaland: "Samling för social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland". Syftet med arbetet har varit och är att precisera beslut, åtgärder och insatser som har bäst förutsättningar att minska skillnader i hälsa mellan olika befolkningsgrupper och som är formade efter lokala förutsättningar och behov.⁸

I dokumentet står att läsa:

"Kvalitetssäkra och implementera befintliga metoder för att förhindra elevers skolavhopp och säkra att elever går ur grundskolan med godkända betyg"

Måldokument Utbildning Skaraborg

Måldokumentet Utbildning Skaraborg (antogs 2014) innefattar i sin intention alla utbildningsväsendets skolformer. Skaraborg 15 kommuner ska enligt måldokumentet samverka genom en målstyrningsmodell där det finns framtagna mål att arbeta emot:⁹

1. Stärkt tillväxt och kompetensförsörjning
2. Höjd utbildningsnivå
3. Ökad kvalitet

I dokumentet står att läsa:

"strävar efter att hantera den variation av elever som finns på varje skola och ge eleverna goda förutsättningar att utvecklas både socialt och vad gäller lärande. Utgångspunkten är att arbeta i en inkluderande organisation och därmed utgå från forskningsbaserade arbetssätt" (syfte)

"Inom Skaraborg har utbildning hög kvalitet avseende betyg, elevernas trivsel och ett nära förhållande till skolforskning"

"en större andel av eleverna når högre måluppfyllelse"

Samverkan i Skaraborg

Skaraborgs kommunalförbund

Den östra länsdelen av Västra Götaland består sedan 1998 av följande 15 kommuner: Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda och Vara. Dessa kommuner samverkar i Skaraborgs Kommunalförbund. Skaraborgs kommunalförbund är en politiskt styrd organisation. Kommunalförbundets uppdrag är att stärka Skaraborg genom att samordna och effektivisera det regionala utvecklingsarbetet samt att ta tillvara medlemskommunernas intressen och främja samverkan emellan dem i syfte att bidra till ett effektivt resursutnyttjande. Ett viktigt fokusområde i det gemensamma utvecklingsarbetet för Skaraborg är Utvecklingsområdet för kunskapsutveckling.

När det gäller gymnasiefrågor arbetar Skaraborg sedan flera år tillbaka efter ett mellankommunalt avtal, Gymnasium Skaraborg. Förvaltningscheferna inom skola och utbildning är fokusområdets närmsta arbetsgrupp. I avtalet har funnits ett gemensamt antagningskansli, frisök för alla elever, ett gemensamt kvalitetsarbete samt ett gemensamt informations- och vägledningsarbete. Det finns även ett antal nätverk, exv. nätverk för IM-rektorer (rektorer på gymnasiet Introduktionsprogram), studie- och yrkesvägledare, kuratorer och skolskötterskor. 2014 antogs "Måldokument Utbildning Skaraborg", som än tydligare pekar på vikten av samverkan kring utbildningsfrågor i Skaraborg.

Folkhälsoenheten i Skaraborg

Folkhälsoenheten Skaraborg är en enhet i Avdelning folkhälsa inom Regional utveckling i Västra Götalandsregionen. Avdelningen har som uppgift att stödja hälso- och sjukvårdsnämnden som företrädare befolkningen och har ett samlat ansvar för att främja befolkningens hälsa och verka för vård på lika villkor. Via samverkansavtal om folkhälsoarbete, sker en nära samverkan med kommunerna. Enheten består av en enhetschef och 15 folkhälsoplanerare stationerade i respektive kommun.

Förutom att arbeta i respektive kommun har folkhälsoplanerarna även ansvar för vissa kommunövergripande områden. Exempel på ett kommungemensamt arbete är utvecklingen av ett socialt investeringsperspektiv och ett socioekonomiskt synsätt, som innebär tidiga, långsiktiga, samordnade och uthålliga insatser för att barn och unga ska ges möjlighet till ett gott liv. Utvecklingen av socialt investeringsperspektiv sker i samverkan med Idéer för livet, Högskolan i Skövde, Sveriges Kommuner och Landsting, Skaraborgs kommuner och Folkhälsoenheten Skaraborg. Årligen anordnas strategidagar kring sociala investeringar och socioekonomiskt synsätt för politiker och tjänstemän. Teman, som tagits upp vid dessa dagar har bland annat varit "Hälsofrämjande skolutveckling" och "Samverkan för barns bästa".

Samordningsförbund

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna och Västra Götalandsregionen samverkar för att rehabilitera människor och hitta åtgärder för att förebygga ohälsa och utestängning från arbetsmarknaden. Målet är att använda de gemensamma resurserna på ett så bra sätt som möjligt och att personerna ifråga får ut mesta möjliga av insatserna. I Skaraborg har vi tre samordningsförbund: Norra (Mariestad, Gullspång och Töreboda), Västra (Essunga, Götene, Lidköping, Skara och Vara) och Östra (Falköping, Tidaholm, Skövde, Hjo, Tibro och Karlsborg). Projektet har haft kontakt med de tre samordningsförbunden, främst Östra, utifrån utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret och genomförda förstudier i respektive samordningsförbund:

"Vi vill vara med" – Östra samordningsförbundets förstudie som genomfördes under 2014. Syftet var att hitta ett fungerande och bestående arbetssätt där ingen ungdom (15 – 24 år) riskerar att hamna i utanförskap genom att trilla mellan stolarna.¹⁰

Kartläggning "Unga vuxna" – Västra samordningsförbundets kartläggning som genomfördes under 2014. Syftet var primärt att kartlägga hur många unga som presumtivt behöver stöd för att nå arbetsmarknaden eller fortsätta oavslutade studier.¹¹

Samarbetet och resultat av detta presenteras i "Fullföljda studier – kartlägningsrapport 2". (hösten 2015)

Samverkan i Västra Götaland

GR – Göteborgsregionens kommunalförbund

Projektet har haft kontakt med Göteborgsregionens projekt "Plug In", som är ett stort ESF-finansierat projekt för att minska avbrott från gymnasiet samt projekt "SamTidigt", ett ESF-finansierat projekt för att utveckla samordnade och samtidiga insatser i tid för barn i utsatta miljöer. (ESF, Europeiska Sociala Fonden) Kontakt med dessa projekt har gett mycket inspiration och kunskap. Projekt "SamTidigt" medverkade vid konferens Fullföljda studier och "Plug In" har delat med sig av kunskap, erfarenheter och intressant material. Kontakt med GR utbildning har tagits för att undersöka möjlighet till framtida samarbete, inte minst med tanke på kommande programperiod, då de planerar att vidareutveckla arbetet med att motverka avbrott och ser positivt på samarbete med andra kommunalförbund i Västra Götaland.

Projektet har även haft kontakt med samordnare för GRAA (Göteborgsregionens nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret). Då GR arbetat med att samordna detta nätverk sedan 2011 har de kunnat dela med sig av erfarenheter och kunskap från sitt arbete, vilket har varit värdefullt för arbetet med SKAA (Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret).

Sjuhärads och Fyrbodals kommunalförbund

Projektet har haft kontakt med kommunalförbunden i Sjuhärad och Fyrbodals i syfte att byta erfarenheter och identifiera möjligheter till samverkan.

5. SKL, Sveriges kommuner och landsting. Öppna jämförelser Gymnasieskola, 2014. 2014
6. Västra Götalandsregionen. Västra Götaland 2020 – strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014–2020. 2014.
7. Västra Götalandsregionen. Återrapportering 2014 Västra Götaland 2020. 2014.
8. Västra Götalandsregionen. Samling för Social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa. 2013.
9. Skaraborgs kommunalförbund. Måldokument Utbildning Skaraborg. 2014.
10. Samordningsförbunden Östra Skaraborg. Vi vill vara med Slutrapport, ESF-förstudie. 2014.
11. Samordningsförbundet Västra Skaraborg. Kartläggning Unga vuxna. 2014.

7. GENOMFÖRANDE OCH RESULTAT

Kartläggning

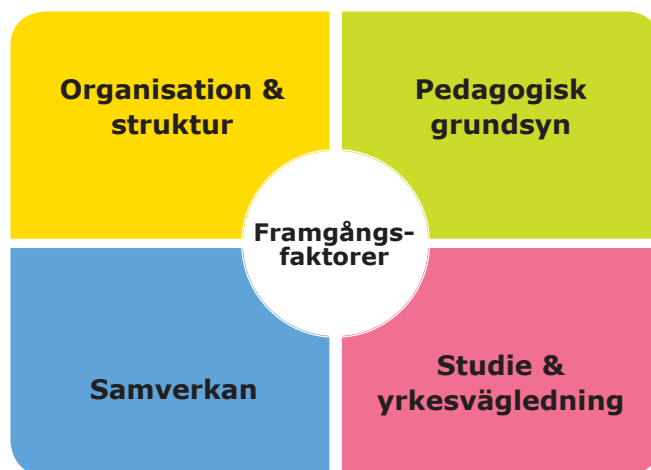
Under projektets första år genomfördes en övergripande kartläggning med syfte att identifiera framgångsfaktorer i arbetet med att främja fullföljda studier och goda exempel i Skaraborg. Kartläggningen syftade även till att identifiera vilket behov av stöd verksamheterna hade för att fortsätta att utveckla arbetet med att främja fullföljda studier. Kartläggningen genomfördes i tre faser:

1. Identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsbehov samt finna goda exempel på främjande arbete.
2. Identifiera möjligheter till samverkan, främst mellan skola och socialtjänst för att främja fullföljda studier.
3. Undersöka hur kommunerna arbetar med det kommunala informationsansvaret (numera kommunala aktivitetsansvaret) och vilka behov av utveckling som finns.

I en kartläggning kring arbetet med att främja fullföljda studier är barn- och ungdomsperspektivet oerhört viktigt. Projektet tog därför sin utgångspunkt från genomförda undersökningar där ungdomar intervjuats och delgivit sina tankar kring orsaker till avhopp, vad som kunde förhindrat avhopp och deras vision om den perfekta skolan. Därefter gjordes semistrukturerade intervjuer med olika professioner som arbetar inom skola och utbildning (rektorer, elevhälsopersonal, lärare, utvecklingschef, undervisningscoach, personer med informationsansvar m fl) samt socialtjänst. Genom intervjuerna fick vi en överblick över nuläge, framgångsfaktorer, utmaningar och behov för att utveckla det främjande arbetet. Genom att komplettera dessa uppgifter med aktuell forskning och relevanta styrdokument identifierades framgångsfaktorer som var extra tydliga och återkommande.

Fas 1 och 2 – främjande arbete, framgångsfaktorer och goda exempel

Framgångsfaktorerna, som identifierats under kartläggningens fas 1 och 2 kategoriserades och delades in i fyra övergripande teman:

Resultatet av kartläggningen presenterades i en kartläggningsrapport. Syftet med rapporten var att presentera framgångsfaktorer och goda exempel i Skaraborg, men även att beskriva vilka eventuella behov av stöd kommunerna och skolorna hade för att arbeta vidare med att främja fullföljda studier. Fokus var att ta reda på vad "Fullföljda studier", ett Skaraborgsgemensamt projekt, skulle kunna bidra med för att stötta det lokala arbetet.

Identifiera och sprida goda exempel

Möjlighet att reflektera över sin egen verksamhet – inspireras av andra

Flera av de som intervjuades under kartläggningen uppgav att det var positivt att någon kom utifrån och frågade efter vad som fungerade. Intervjuerna skapade möjlighet till reflekterande samtal som uppfattades ge perspektiv på den egna verksamheten. Genom att fokusera på det positiva, det som fungerar, skapas kraft och motivation att arbeta vidare med att utveckla arbetet med att främja fullföljda studier. Att ta del av hur andra har arbetat framgångsrikt med att främja fullföljda studier lyftes fram som något mycket positivt. Genom att arrangera kommungemensamma konferenser och i andra sammanhang lyfta fram goda exempel på främjande arbete i Skaraborg kan projektet bidra till positiv utveckling.

Sprida kunskap om vikten av att arbeta med att främja fullföljda studier

Politiker och chefers delaktighet och ansvar

I kartläggningens avsnitt Organisation och struktur – Styrning och ledning betonades vikten av en tydlig styrning och ledning som styr mot gemensamma mål. Flera av de som intervjuades upplevde ett behov av att politiker och chefer satte tydliga mål för det främjande arbetet och skapade förutsättningar för att utveckla arbetet med att främja fullföljda studier. Genom att sprida resultat från kartläggningen, aktuell statistik och framgångsfaktorer i arbetet med att främja fullföljda studier till strategiska grupper i Skaraborg utvecklas en gemensam kunskap. En kunskap om vad som är viktigt för att barn och unga ska må bra och hur kommunen och skolan genom kunskapsbaserade prioriteringar kan ge stöd till ett gott liv för barn och unga.

Kompetensutveckling

Kommungemensamma föreläsningar

Gymnasiet i Skaraborg har återkommande så kallade länsstudiedagar, vilket under kartläggningen lyftes fram som positivt. Två av de intervjuade uttryckte önskan om att arrangera liknande dagar för personal i förskola och grundskola. Genom att samarbeta med andra kommuner skapas möjlighet att arrangera kompetensutvecklingsdagar med god kvalitet. Detta görs idag men skulle kunna göras i större utsträckning om det fanns en samordnande funktion.

En skola på vetenskaplig grund – ökad samverkan med akademien

I avsnittet "Organisation och struktur – systematisk skolutveckling" betonades vikten av att verksamheten bedrivs på vetenskaplig grund. Flera skolor och kommuner arbetar idag med att på olika sätt utgå från aktuell forskning i arbetet med skolutveckling. Flera av de intervjuade upplevde ett behov av ökat samarbete med akademien och önskade stöd i detta. Genom att tillsammans med främst Högskolan i Skövde designa och skraddarsy utbildningar utifrån lokala behov skulle samarbetet med akademien kunna förstärkas. En samordnande funktion för att koppla studenter till kommunernas verksamheter skulle också stärka samarbetet med akademien.

Fas 3 – det kommunala informationsansvaret

Resultatet av denna del av kartläggningen och arbetet med att utveckla aktivitetsansvaret presenteras utförligt i en särskild kartlägningsrapport (hösten 2015). Under kartläggningen identifierades ett behov av stöd och samverkan i Skaraborg för att utveckla och kvalitetssäkra arbetet. Inom projekt "Full-

följda studier" initierades därför SKIA, Skaraborgs nätverk för det kommunala informationsansvaret". I januari 2015 övergick informationsansvar till aktivitetsansvar. I och med detta bytte även SKIA namn till SKAA, Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret.

Genom kartläggningen uppnåddes projektets första mål:

"Genomföra en kartläggning i syfte att identifiera framgångsrika metoder och arbetssätt för att främja fullföljda studier samt synliggöra redan goda exempel på arbeten"

Resultatet presenterades vid en spridningskonferens där de ca 100 deltagarna deltog i en workshop utifrån frågeställningen "Hur ska vi göra och vad behöver vi för att bättre kunna främja fullföljda studier?" Det fortsatta arbetet med projektet utgick från resultatet från denna workshop samt kartläggningen.

Under projektets år två önskade vi:

- sprida resultatet av kartläggningen och stimulera kommunernas utveckling av arbetet med att främja fullföljda studier
- erbjuda mötesplatser för erfarenhetsutbyte, initiera nätverk och arrangera konferenser
- arbeta med att sprida kunskap om vikten av att arbeta för att främja fullföljda studier till beslutsfattare i Skaraborg
- undersöka möjligheten att i samverkan med några kommuner och Högskolan i Skövde ta fram ett skraddarsytt utbildningsupplägg för personal inom förskola, grundskola och gymnasium
- identifiera och knyta kontakt med relevanta samarbetspartners för att finna möjlighet till gemensamma och/eller kompletterande satsningar framöver

Stimulera utveckling – sprida kunskap

Under projektets år två genomfördes ett stort antal spridningsinsatser i syfte att sprida kartläggningens resultat samt inspirera och stimulera till utveckling av kommunernas arbete med att främja fullföljda studier. Spridningsinsatserna blev också ett sätt att fortsätta kartläggningen, finna fler goda exempel och knyta kontakter. Spridningsinsatserna har genomförts på olika sätt beroende på syfte och sammanhang.

Konferens "Fullföljda studier" 29 april 2014

Resultat av kartläggningen presenterades vid en välbesökt konferens den 29 april 2014 (med ca 100 deltagare). Konferensen arrangerades i samverkan mellan Västra Götalandsregionen, Skaraborgs kommunalförbund och Högskolan i Skövde. Vid konferensen medverkade verksamheter i Skaraborg som identifierats som goda exempel samt projekt "SamTidigt", Göteborgsregionens samverkansprojekt skola – socialtjänst. Konferensen avslutades med en workshop där deltagarna diskuterade: "Hur ska vi göra och vad behöver vi för att bättre

kunna främja fullföljda studier?” Det som lyftes fram vid workshopen var behov av tydlig styrning och ledning, samverkan inom och mellan kommuner samt vikten av främjande, tidiga insatser. Vikten av att fokusera på det som fungerar och att sprida de goda exemplen var också något som lyftes som särskilt viktigt. Utifrån resultatet från kartläggningen och workshopen arbetade projekt ”Fullföljda studier” vidare under år två.

Föreläsningar och workshops i nätverk och grupper

Genom medverkan i befintliga nätverk och andra Skaraborgsgemensamma grupper har projektet lyft vikten av arbetet med att främja fullföljda studier och spridit kunskap om framgångsfaktorer och goda exempel. Exempel på grupper och nätverk som projektet varit i kontakt med på detta sätt är: kommunalförbundets styrelse, kommunchef, skol- och utbildningschefer, folkhälsoplanerare, rektorer, studie- och yrkesvägledare, skolkuratorer, kultur- och fritidschefer och IFO-chefer (Individ och familjeomsorg). Projektet har även deltagit i och arrangerat lokala workshops angående utveckling av såväl det främjande arbetet som av det kommunala aktivitetsansvaret i några kommuner.

Medverkande vid konferenser

Projektet har medverkat i fyra större konferenser:

- **Samling social hållbarhet, trygga och goda uppväxtvillkor**
6 november 2014, Folkhälsokommittén, Västra Götalandsregionen.
- **Den ljusnande framtid är vår**
7 november 2014, Skaraborgs kommunalförbund och Samordningsförbunden Östra, Västra och Norra Skaraborg.
- **Integration och tillväxt – tänk om det är enkelt?**
13 november 2014, Skaraborgs Kommunalförbund
- **Måste man bli gammal för att få ett jobb?**
3 december 2014, Skövde kommun.

Vetenskaplig artikel

Projektet har i samarbete med Erik Andersson, lektor i pedagogik på Högskolan i Skövde, författat en vetenskaplig artikel ”Delaktighet som pedagogik och demokratiskt värde i fullföljandet av studier – kunskapsbidrag från ett utvecklingsprojekt”. Artikeln är publicerad i tidskriften ”Utbildning & lärande”.

Nätverk

I samarbete med Informationsansvarig i Skövde kommun startade projektet ett nätverk kring arbetet med det Kommunala Aktivitetsansvaret, SKAA (Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret). Syftet var att nätverket skulle utgöra en plattform för erfarenhetsutbyte och gemensam kompetensutveckling.

Under 2014–2015 har nätverket haft regelbundna träffar (9 st) samt även kontakt mellan träffarna. Hösten 2014 gjorde en student vid Göteborgs universitet en delutvärdering av ”Fullföljda studier” och därmed SKAA. I utvärderingen framkom att deltagarna haft mycket positiva erfarenheter av nätverket och att det varit värdefullt att ta del av varandras erfarenheter och kunskaper.

Andra positiva effekter av nätverksarbetet som lyftes fram i utvärderingen var:

- Ökat fokus på frågan
- Skapande av nya kontaktytor
- Stöd i arbetet med omvärldsbevakning
- Reflektion kring det egna arbetet
- Främjande för samverkan i Skaraborg
- Initiativ till att utveckla gemensamma rutiner i Skaraborg
- Ökad trygghet i yrkesrollen för den enskilde
- Vikten av samordning, projektledarens roll

Vidare utveckling av nätverket pågår och fortsatt stöd kommer att erbjudas från projekt ”Fullföljda studier” under 2015. Skaraborgs kommunalförbund deltar i en förstudie i Västra Götaland vars syfte är att Skaraborg tillsammans med övriga delregioner utveckla gemensamma strategier som ska gynna Västra Götalandsregionens kommuner i deras arbete med att främja fullföljda studier samt i utvecklingen av det kommunala aktivitetsansvaret. Genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan delregionerna sprids goda exempel och resultat till kommuner och skolor i hela Västra Götaland. Förstudien finansieras av Folkhälsokommittén samt Västra Götalandsregionens regionutvecklingsnämnd.

Målet med förstudien är att Skaraborg tillsammans med övriga delregioner ska:

- skapa en mötesplats för erfarenhetsutbyte och kunskapande.
- ta fram en plan för projekt rörande skolavhopp inom ramen för den europeiska socialfonden.
- ta fram specifikt underlag på vad man i Skaraborgs kommuner önskar arbeta med, utveckla och fördjupa.

Fortsatt samordning och utveckling av Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret ingår som en del av förstudien.

8. AVSLUTANDE REFLEKTION OCH REKOMMENDATIONER

En första reflektion som är på sin plats att lyfta är vilka möjligheter det finns i Skaraborg för att tillsammans arbeta för barns och ungas bästa, där främjande av fullföljda studier är en viktig del. Fullföljda studier är en gemensam fråga utifrån flera perspektiv. Det är en folkhälsofråga likväl som en fråga om höjd utbildningsnivå och ökad tillväxt i Skaraborg. Intresset och engagemanget är stort och Fullföljda studier lyfts fram som en prioriterad fråga i många olika sammanhang, såväl i de politiska rummen som ute i verksamheterna i våra kommuner. I Skaraborg har vi flera viktiga aktörer som var och en har intresse av frågan och som dessutom har specifik kunskap och resurser. Tre aktörer som med kraft skulle kunna arbeta tillsammans är Skaraborgs kommunalförbund, Folkhälsoenheten Skaraborg och Högskolan i Skövde. Genom att arbeta tillsammans kan vi få ytterligare kraft i arbetet att utveckla skolan till en arena där alla barn och unga kan trivas, må bra och utveckla sina unika kunskaper och kompetenser. Samverkan för Skaraborgs barn och unga skulle även bidra till ett attraktivt Skaraborg.

Enligt måldokument Utbildning Skaraborg ska kommunerna samverka genom en målstyrningsmodell, där det finns framtagna mål att arbeta emot. Förutom samverkan inom Utbildning Skaraborg, ska målen även vara styrande för respektive kommun. Främjandet av fullföljda studier är och bör vara ett av de framtagna målen. Såväl varje enskild kommun som kommunerna tillsammans bör formulera hur de ska arbeta för att

fler barn och unga ska fullfölja sina studier. Skaraborgs skol- och utbildningschefer ansvarar för att implementera måldokument Utbildning Skaraborg.

Syftet med projekt var att utveckla gemensamma strategier, som gynnar Skaraborgs kommuner i arbetet med att främja fullföljda studier. Strategier som identifierats och delvis prövats och utvecklats är:

Identifiera och sprida goda exempel (kartläggning, konferenser, rapport, artikel)

- möjlighet att reflektera över sin egen verksamhet – inspireras av andra
- presentera Skaraborg som en attraktiv region – samverkan för barn och unga
- Skaraborg – en del av Västra Götalandsregionen

Rekommendationer:

Fortsatt arbete med kommungemensamma arrangemang där goda exempel från Skaraborg presenteras, exempelvis återkommande konferenser, som planeras och genomförs i samverkan. Skaraborgs kommunalförbund kan med fördel ansvara för dessa återkommande arrangemang. Exempelvis genom utbildningsmässor eller idébytdagar där kommunernas verksamheter ges möjlighet att presentera och ta del av goda exempel.

Aktivt arbeta för att i olika sammanhang presentera Skaraborg, som en region där vi tillsammans arbetar med utveckling för barns och ungas bästa och även belysa Skaraborgs arbete som en del av Västra Götalandsregionens utvecklingsarbete.

Bygga gemensam kunskap

(information/ kommunikation i strategiska grupper)

- politiker och chefers delaktighet och ansvar

Rekommendationer:

Kontinuerligt arbete med att samla in aktuell statistik och fakta kring livsvillkor för barn och unga i Skaraborg, sammanställa informationen såväl utifrån ett Skaraborgsperspektiv som ett Västra Götalandsperspektiv och presentera den i olika sammanhang med syfte att skapa ett kunskapsbaserat utvecklingsarbete och ett gott samverkansklimate i Skaraborg och Västra Götaland.

Kompetensutveckling

(gemensamma kompetensutvecklingsdagar)

- kommungemensamma föreläsningar och kompetensutvecklingsinsatser kring exempelvis inkludering, delaktighet och inflytande och arbetet med att motverka kränkande behandling
- en skola på vetenskaplig grund – ökad samverkan med akademi

Rekommendationer:

Fortsatt arbete med att undersöka möjligheter till samverkan med Högskolan i Skövde för att designa och erbjuda kompetensutveckling och stöd i arbetet med att främja fullföljda studier. Erbjud kompetensutvecklingsinsatser kring exempelvis inkludering, delaktighet och inflytande samt för att få mer kunskap och kompetens att motverka kränkande behandling.

Nätverk (SKAA)

- erfarenhetsutbyte och gemensam kompetensfördjupning
- samsyn

Rekommendationer:

Fortsatt arbete med att initiera, utveckla och etablera nätverk för olika professioner samt erbjuda arenor där de olika nätverken kan mötas kring gemensamma frågor.

Identifiera samarbetspartners och inleda samarbete

(HIS, Folkhälsoenheten, VGR, GR, Sjuhärads, Fyrbodal m fl)

- identifiera och knyta kontakt
- gemensamma satsningar

Rekommendationer:

Utveckla en samarbetsyta där Skaraborgsgemensamma utvecklingsprocesser kan initieras och genomföras. Genom att samla kompetens, kunskap och erfarenhet möjliggörs mer omfattande, långsiktiga och hållbara utvecklingsarbeten. Detta ger även förutsättningar för ökat samarbete med Västra Götalandsregionen och övriga delregioner.

Gemensamt utvecklingsarbete

- identifiera konkreta saker att utveckla i samverkan
- kommungemensamma arbetsgrupper

Rekommendationer:

Arbete med Skaraborgs utmaningar i kommungemensamma arbetsgrupper.

De strategier som identifierats, prövats och utvecklats under "Fullföljda studier" är på inget sätt unika för detta projekt. Då arbetet med "Fullföljda studier" varit en process, där projektet formats av pågående arbeten i Skaraborg, används strategierna i viss utsträckning idag. För att ytterligare stärka samverkan kring främjande av fullföljda studier finns ett behov av:

- Gemensam och tydlig målbild
- Strukturer för samverkan
- Samordnande funktion
- Lokalt strategiskt arbete

Samordnande funktion – varför?

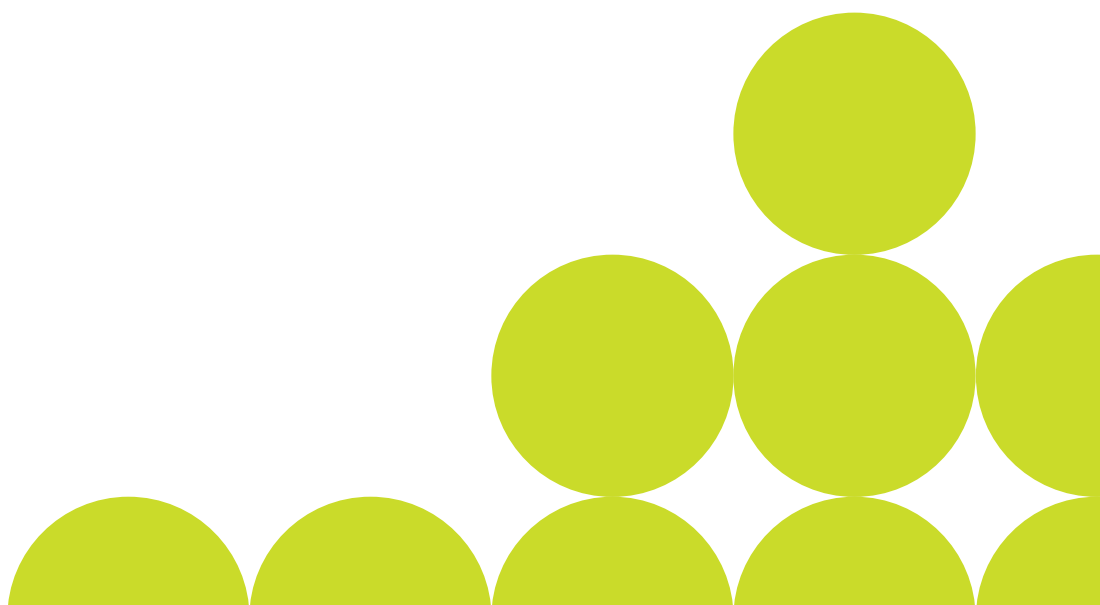
- samordna, utveckla och processleda nätverk och arbetsgrupper
- systematiskt arbete och effektivare utvecklingsarbete
- kontaktyta/spindeln i nätet
- information och kommunikation
- statistik Skaraborg, sammanställa och presentera
- samverkan och samarbete med andra aktörer regionalt, nationellt och internationellt

I såväl arbetet med att implementera Utbildning Skaraborg som i Folkhälsoenheten Skaraborgs arbete med sociala investeringar kan man med fördel arbeta vidare utifrån de strategier som identifierats, prövats och utvecklats under projektet.

Skaraborgs kommunalförbund, Folkhälsoenheten Skaraborg, Högskolan i Skövde bör nu tillsammans med andra aktörer i Västra Götalandsregionen ta nästa steg i det viktiga arbetet med att främja fullföljda studier och verka för en socialt hållbar tillväxt i Skaraborg och Västra Götalandsregionen. Detta kan bli en del av arbetet med VG 2020 strategin där Västra Götalandsregionen som organisation har ansvaret men där det krävs att vi är många som medvetet arbetar mot målen och drar åt samma håll.

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) är ett samverkansorgan för Västra Götalandsregionen och länets kommuner i frågor kring hållbar utveckling. BHU rekommenderar fem områden, som kommuner, kommunalförbund, Västra Götalandsregionen och andra aktörer bör samverka och kraftsamla kring. Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning är ett av dessa fem områden. Västgruppen är en samverkansgrupp på tjänstemannanivå för kommunerna och Västra Götalandsregionen. BHU har gett Västgruppen i uppdrag att skapa samordningsformeringar och arbets sätt som bättre tar tillvara möjliga synergieffekter i de rekommenderade kraftsamlingsområdena.

Projekt "Fullföljda studier" syftade till att finna gemensamma strategier i främjandet av fullföljda studier, främst utifrån ett Skaraborgsperspektiv men även ur ett regionalt perspektiv. Resultatet av "Fullföljda studier" kan med fördel användas som utgångspunkt i det fortsatta arbetet med Västgruppens uppdrag att skapa samordningsformeringar och arbets sätt som bättre tar tillvara möjliga synergieffekter i arbetet med att främja fullföljda studier.

POST BOX 54, 541 22 SKÖVDE

BESÖK KAPLANSGATAN 16 A

TEL 0500-49 72 00

FAX 0500-41 26 25

E-POST INFO@SKARABORG.SE

WEBB WWW.SKARABORG.SE